

СТАН СТРАХОВОГО РИНКУ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В.А. Борисова, д.е.н., професор, Сумський національний аграрний університет
І.В. Шульшова, аспірант, Сумський національний аграрний університет

У сучасній світовій економіці ринок страхових послуг виконує надзвичайно важливу роль. Через даний ринок відбувається перерозподіл ризиків і грошових потоків, що забезпечують фінансування страхових подій у глобальному середовищі, створюються умови для підвищення рівня соціального захисту населення, залучення страхового капіталу для інвестування як національних економік, так і в міжнародному масштабі. У результаті світовий ринок страхових послуг сприяє інтеграції національних економік у систему світового господарства й активізує процеси глобалізації. [2]

Вступ. Однією з найбільш вагомих та впливових на ринок страхування тенденцій безумовно є глобалізація, як процес, що приводить до того, що економічна активність страхових компаній долає національні й географічні кордони. Фінансовий капітал стає найбільш глобалізованим економічним ресурсом, коли темпи його руху значно перевищують динаміку світового виробництва і торгівлі [3].

Постановка проблеми. На сучасному етапі для світового страхового ринку характерними є процеси глобалізації, інтеграції та консолідації. Участь кожної країни в таких процесах є результатом тривалого історичного розвитку національної економіки та світового господарства [12]. Глобалізаційні процеси, що відбуваються у світі не обминають стороною і Україну, проявляючись у діяльності її фінансового ринку, в цілому, і страхового ринку, зокрема.

Глобалізація ринку страхових послуг відбувається в умовах: загострення конкуренції між найкрупнішими транснаціональними страховиками; появи нових видів страхування і перестраховування; злиття страхового, банківського і фінансового капіталів; початку процесу формування всеохоплюючого і ефективного міжнародного страхового законодавства; адаптації національних ринків до нового режиму міжнародної торгівлі страховими послугами [11].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Серед наукових праць, в яких досліджуються теоретичні основи фінансової глобалізації і, зокрема, - глобалізації у сфері страхових послуг слід відзначити роботи таких зарубіжних вчених як Дж.Батлер, Дж. Біль- хопт, Д.Бланд, К.Бурроу, Л.Гератеволь, В.Гейльман, Дж.Діксон, Г.Леві, А.Манес, Р.Мер, Р.Меркін, А.Монті, Дж.Оріні, Х.Скіпер, Д.Фарні, Д.Хемптон, В.Шахов, Р.Юлдашев [9].

Метою статті є аналіз впливу глобалізаційних процесів на становлення та розвиток українського страхового ринку та вироблення рекомендацій щодо його подальшого ефективного функціонування..

Виклад основного матеріалу. Об'єктивною реальністю кінця ХХ - початку ХХІ століття стала

глобалізація світової економіки, що не оминуло і систему страхових відносин [3]. Глобальна економічна інтеграція є найважливішим чинником, який сприяє входженню країн у світове економічне співтовариство та багато в чому визначає подальший розвиток внутрішнього ринку країни. В повній мірі це стосується напрямів та умов гармонізованого розвитку вітчизняного страхового ринку [5].

Згідно з найбільш поширеною думкою, глобалізація - це складний, об'єктивний та багатовимірний процес, який супроводжується посиленням взаємозв'язків та взаємозалежностей між національними економіками в різних сферах діяльності та характеризується поступовим формуванням економічної системи світу [4].

На нашу думку, глобалізаційні процеси є об'єктивним явищем. Їх диктує сьогодення: значний технологічний прогрес, зокрема новітні інформаційні технології. Дані процеси невідворотні в усіх сферах господарювання. І страховий ринок не є винятком [8].

Глобалізація страхового ринку відбувається в умовах:

- загострення конкуренції між найкрупнішими транснаціональними страховиками;
- появи нових видів страхування і перестраховування;
- злиття страхового, банківського і фінансового капіталів;
- початку процесу формування всеохоплюючого і ефективного міжнародного страхового законодавства;
- адаптації національних ринків до нового режиму міжнародної торгівлі страховими послугами [9].

Глобалізація світового страхового ринку представляє собою процес усунення законодавчих та економічних бар'єрів між національними страховими ринками, що відбувається під впливом змін у світовій економіці та завершується формуванням глобального страхового простору. Зміни останніх років, що відбулися на страховому ринку, найбільшою мірою визначають розвиток світового страхового ринку та виражають

процеси консолідації, глобалізації та інтеграції [10].

Страховий ринок України перебуває сьогодні під тиском процесів глобалізації і міжнародної інтеграції. При цьому постає проблема, пов'язана з забезпеченням фінансової і економічної стійкості страхових компаній і забезпеченням конкурентоспроможності на одному рівні із зарубіжними компаніями. Вирішення даної проблеми на сьогодні є досить актуальним особливо в умовах виходу зі світової фінансово-економічної кризи, яка торкнулась не тільки України, а й всіх інших держав [6].

Одним із основних показників розвитку страхового ринку будь-якої країни є зібрані страхові премії в розрахунку на одного громадянина. Цей показник дає можливість побачити, яке місце займає страхування в економіці країни. Дослідження показали, що лідером за цим показником є Швейцарія (5484,7 дол. США). Це свідчить про високий рівень розвитку страхового ринку страхування в цій країні, що не дивно, адже Швейцарія є однією із

найбільш стабільних країн світу. Далі йдуть Великобританія (4967,5 дол. США), США (3864,7 дол. США) і Японія (3734,5 дол. США) – ці країни мають дуже високий показник страхових премій на одного громадянина. Середньосвітовий рівень цього показника становить лише 615 дол. Це наочно демонструє різницю в розвитку страхового ринку між розвиненими країнами та рештою світу [5].

В процесі глобалізації українського страхового ринку, головним завданням уряду є залучення іноземних страховиків шляхом здійснення цілого комплексу заходів (перш за все спрямованих на підвищення платежеспроможного попиту). В результаті присутність іноземних компаній на національному ринку сприяє зростанню конкуренції, яка неминуче відбудеться з появою іноземних технологій і капіталу, і може привести до поглинання національних страхових компаній [2].

Розглянемо переваги та недоліки присутності іноземного капіталу на страховому ринку України (табл.1).

Таблиця 1

Сильні та слабкі сторони присутності іноземного капіталу на національному страховому ринку [2]

№	Сильні сторони	№	Слабкі сторони
1.	Поліпшення якості обслуговування у сфері страхування	1.	Зниження можливостей розвитку страхової справи національними страховиками
2.	Поява нових страхових, інформаційних технологій і інновацій	2.	Можливість домінування іноземних страховиків на внутрішньому ринку
3.	Акумуляція національних заощаджень. Оптимізація розподілу ризиків, включаючи міжнародне перестраховування	3.	Необхідність збереження національного контролю над страховою системою (з урахуванням інтересів національної безпеки)
4.	Приплив нового іноземного капіталу	4.	Можливість відтоку капіталу в результаті діяльності іноземних страховиків
№	Переваги	№	Загрози
1.	Наявність потенціалу для розвитку накопичувальних видів і страхування життя за участю іноземного капіталу	1.	Можливість втрати національного страхового ринку

Прихід іноземних страховиків на внутрішній ринок супроводжується розвитком страхового ринку шляхом надання якісних послуг клієнту, пропонування нових страхових продуктів та використання досвіду зарубіжних країн у сфері управління страховою діяльністю та здійснення нагляду на ринках [4].

В умовах посилення глобальної фінансової інтеграції змінюються й потреби клієнтів як страхових компаній, банківських установ, так і фінансових інститутів небанківського типу: відбувається їх динамічне зростання, ускладнення, перехід на якісно новий рівень їх задоволення. Це зумовлює посилення глобальної портфельної диверсифікації фінансових установ, виникнення нових комплексних фінансових продуктів, поліпшує фінансування платіжних дисбалансів, підвищує рівень якості обслуговування клієнтів, дає поштовх до створення потужної спільної клієнтської бази [1].

Далі на нашу думку, необхідно розглянути

механізм інтеграції страхового ринку у світовий, враховуючи, поставлену нами мету тобто визначення головних напрямків розвитку українського страхового ринку в умовах глобалізації та аналізуючи результат даної інтеграції (рис.1).

Таким чином, глобалізаційні процеси вимагають від країн, зокрема України: вдосконалювати державне регулювання страхової діяльності; поліпшувати якість обслуговування, використовуючи новітні технології; розширювати асортимент страхових послуг, що зумовлено новими видами ризиків (інформаційних ризиків, ризиків, пов'язаних з іноземними інвестиціями, з будівництвом об'єктів за кордоном тощо); збільшувати обсяги статутних фондів страхових компаній, що сприяє фінансовій стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності; підвищувати витрати на проведення експертизи, оцінки об'єкта страхування згідно з західними стандартами [12].

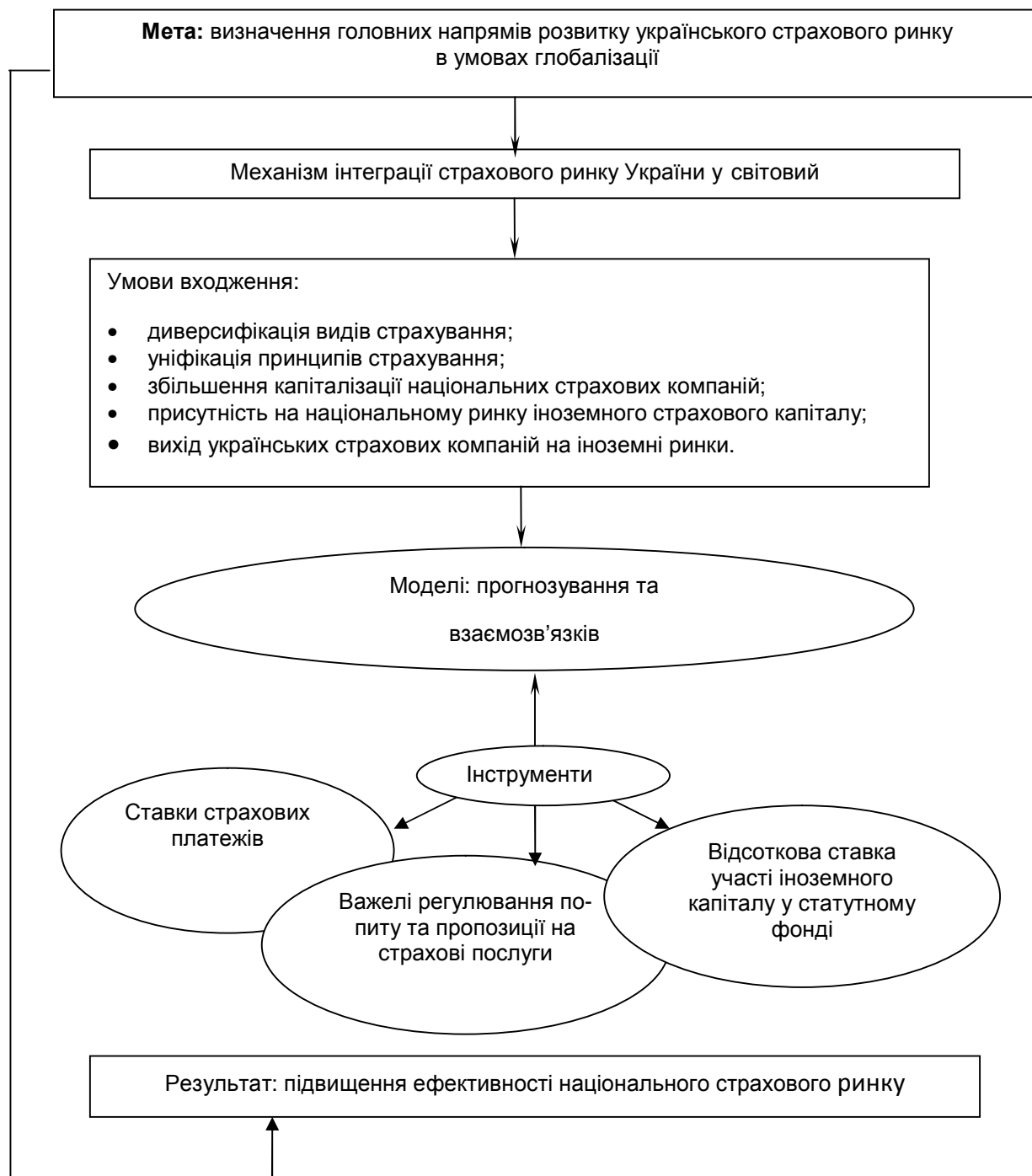

Рис.1. Механізм інтеграції страхового ринку України у світовий [2]

З метою підвищення фінансової надійності страховиків та усунення проблемних питань розвитку страхової справи в умовах глобалізації запропонуємо наступне:

- розробка та прийняття концепції розвитку страхового ринку України, яка передбачала б урахування міжнародного досвіду діяльності страховиків, зокрема Швейцарії;
- врегулювання питань щодо обмеження діяльності філій іноземних страховиків;
- удосконалення системи оподаткування та державного нагляду в сфері операцій перестраховування у нерезидентів;

- розробити Страховий кодекс, який би вміщував весь комплекс законодавчих актів у сфері страхування;
- підвищити ефективність функціонування вітчизняних страхових компаній;
- підвищити фінансову надійність страхових компаній;
- розробити більш дієві заходи по запобіганню злочинності у сфері страхової діяльності [5].

Оскільки обмеження глобалізації є нереальним, єдино правильним варіантом дій в цих умовах є вироблення нових підходів до регулювання процесів на національному

страховому ринку і формування ефективних моделей управління страховими відносинами в Україні [7].

Наслідки впливу глобалізації світового ринку страхових послуг на національні страхові системи:

Позитивні:

> залучення іноземних інвестицій у розвиток страхової інфраструктури,

> підвищення капіталізації та ємності національної страхової галузі за рахунок коштів іноземних інвесторів,

> використання передових страхових технологій і "ноу-хау",

> розширення структури і підвищення якості страхових послуг.

Негативні:

> втрата національного контролю над страховими резервами та інвестиційними коштами при домінуючій іноземній участі на страховому ринку чи в його окремих сегментах,

> обмеження можливості держави з використання механізмів активної соціальної

політики в галузі пенсійного та медичного страхування,

> супроводження експансії крупних іноземних страховиків, ціновим демпінгом та ін. [9].

Висновок: Оскільки обмеження глобалізації є нереальним, єдино правильним варіантом дій в цих умовах є вироблення нових підходів до регулювання процесів на національному страховому ринку і формування ефективних моделей управління страховими відносинами в Україні [3].

Під впливом глобалізації розширюється лібералізація соціально-політичної сфери, удосконалюються ринкові відносини в економіці, трансформується виробництво і ринок робочої сили, здійснюється технологічне оновлення в засобах масової інформації. Такі явища не оминають Україну. Головне завдання полягає в тому, щоб своєчасно виявити зміни та виробити рішення, які дозволять використати переваги глобалізації світової економіки. Але необхідно зробити виважені кроки у напрямку глобалізації економічних відносин [7].

Список використаної літератури

1. Багмет, К. В. Взаємопроникнення страхового та фінансового ринків у сучасних умовах глобалізації світової економіки / К. В. Багмет // Міжнародна банківська конкуренція : теорія і практика : зб. тез доповідей V Міжнародної науково - практичної конференції (27 - 28 травня 2010 р.) / Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". - Суми, 2010. - Т. 2. - С. 28-30.
2. Баглюк Ю.Б. Інтеграція українського ринку у світову систему автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Ю. Б. Баглюк. – Донецьк, 2008. – 22 ,[1]с.
3. Бутенко А. А. Процеси глобалізації та їх вплив на стан ринку страхових послуг / А. А. Бутенко // [Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : збірник наукових праць](#). - Маріуполь, 2011. - Т. 2. - С. 140 – 144.
4. Козьменко О. В. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації : монографія / О. В. Козьменко, С. М. Козьменко, Т. А.Васильєва. - Суми, 2011. - 388 с.
5. Лебединська Л. В. Фактори забезпечення стійкості страхових компаній в глобальному середовищі / Л. В. Лебединська, Л. М. Ремньова // Фінанси. Банківська справа. – 2011. – №1. – С.113 – 120.
6. Несімко С.О. Шляхи розвитку страхового ринку України в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / С.О. Несімко // ЛНУ імені Івана Франка.– 2011. - Режим доступу до журн.: <http://libfor.com/index.php?newsid=237>
7. Плиса В. Й. Проблеми інтеграції страхового ринку України у світовий страховий простір [Електронний ресурс] / В. Й. Плиса // Львівський національний університет імені Івана Франка. – 2011. - Режим доступу до журн.: <http://forinsurer.com/public/02/12/01/135>
8. Приказнюк Н. В. Перспективи розвитку страхового ринку в умовах глобалізації / Н. В. Приказнюк // Економіка. – 2009. – №113-114. – С.39 –42.
9. Пікус Р. В. Розвиток страхового ринку в умовах глобалізації / Р.В. Пікус // Економіка. – 2011. – №126. – С.15 –19.
10. Уманців Ю. Страховий ринок України в умовах глобалізації світової економіки / Ю.Уманців // Економіка. – 2006. – №81-82. – С.1 –3.
11. Шевченко В. І. Розвиток ринку страхових послуг в умовах глобалізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.05.01 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / В. І. Шевченко. – Київ, 2005. – 17с.
12. Яворська Т. В. Страхові послуги : [навч. посіб.] / Т. В. Яворська – К. : Знання, 2008. — 350 с.

В современной мировой экономике рынок страховых услуг выполняет чрезвычайно важную роль. Через данный рынок происходит перераспределение рисков и денежных потоков,

обеспечивающих финансирование страховых событий в глобальной среде, создаются условия для повышения уровня социальной защиты населения, привлечение страхового капитала для инвестирования как национальных экономик, так и в международном масштабе. В результате мировой рынок страховых услуг способствует интеграции национальных экономик в систему мирового хозяйства и активизирует процессы глобализации.

In today's global economy, the insurance market plays an extremely important role. Through this market there is a redistribution of risks and cash flows, which provide financing for insurance events in a global environment, the conditions for raising the level of social protection, to attract capital for investment insurance as national economies, as well as internationally. As a result, the global insurance market contributes to the integration of national economies into the global economy and the intensifying processes of globalization.

Дата надходження в редакцію: 15.03.2012 р.
Рецензент: д.е.н., професор А.В.Чупіс

УДК: 338

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Т.І. Пізняк, к.е.н., доцент, Сумський національний аграрний університет

В статті окреслені підходи до розробки та вибору стратегії розвитку сільськогосподарського підприємства, обґрунтовано необхідність своєчасного розроблення та реалізації заходів, спрямованих на попередження кризових явищ на підприємстві. Висвітлено особливості розроблення та реалізації окремих стратегій управління сільськогосподарським підприємством в умовах світової фінансово-економічної кризи.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Світова фінансово-економічна криза показала нездатність вітчизняних сільськогосподарських підприємств, протистояти її викликам, своєчасно пристосовуватись до умов зовнішнього ринкового середовища, адаптувати свій потенціал до сучасних умов господарювання, виявила реальні і потенційні ризики. Перед українськими аграріями постає питання наскільки фатальними будуть її наслідки, як можна використати стратегічний потенціал сільськогосподарських підприємств в умовах жорсткої конкуренції

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є дослідження стратегічних пріоритетів розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах фінансово-економічної кризи в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у розвиток та розробку теоретичних, методичних та практичних основ формування стратегії підприємства в Україні зробили Н.В. Куденко, А.П. Наливайко, Г.В. Осовська, О.М. Тридід, В.В. Пастухова, В.С. Пономаренко. За кордоном цій проблемі присвятили дослідження І. Ансофф, О.С. Віханський, А.П. Градов, Г. Мінцберг, М. Портер, А. Чандлер, А. Томпсон та інші. Важливий внесок у пізнання економічних криз вносять дослідження, присвячені присвячені проблемам сталого розвитку [1-3]. При цьому розглядаються в більшій мірі загальні наслідки, тобто вплив кризи на всю економіку країни, а аналізу впливу кризи на окремих сектор економіки України,

зокрема на зміну стратегії функціонування сільськогосподарських підприємств потребує подальшого дослідження.

В різних літературних джерелах науковці виділяють багато значень терміну «криза», зокрема, що фінансова криза - це глибокий розлад державної фінансової системи, що проявляється у нестабільності і падінні валютного курсу національної грошової одиниці, інфляції, нестійкістю курсів цінних паперів, що проявляється в різкій невідповідності доходів бюджету їх видаткам; періодичне перевиробництво товарів, що призводить до різкого загострення всіх суперечностей економіки країни: скорочення виробництва, розладу кредитних і грошових відносин, банкрутства фірм, масового безробіття [4].

Основними причинами, що призвели до руйнівних наслідків у господарській діяльності сільськогосподарських підприємств і продовжують свою негативну дію є:

- нестабільний рівень закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію, що не забезпечує стійкого беззбиткового рівня їх виробництва, що знижує інвестиційну привабливість галузі;

- недосконалий механізм державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції, яка завозиться за значно нижчими цінами, що ставить вітчизняного товаровиробника в нерівні умови і несе загрозу подальшого згорання виробництва;